

Воробець Х. М.

юрист юридичного відділу
місцевої мережі управління правової координації
місцевої мережі партії юридичного департаменту
апарату Виконавчого комітету Політичної партії «Об'єднання «САМОПОМІЧ»
м. Чернівці

ВОРОБЕЦЬ Х. М.

**УМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ОСВІТИ В
УКРАЇНІ**

Європейський освітньо-науковий простір завдяки його особливим досягненням, обумовленим Лісабонською стратегією, Болонським процесом та формуванням Європейського наукового простору (ЄНП), стає дедалі більш відчутною і значущою реалією для наукового й освітянського простору України та Центрально-Східної Європи. Водночас ми є свідками дедалі більшого усвідомлення громадськістю та науковцями того факту, що реалізація завдань, передбачених Болонською декларацією, комюніке Європейського Союзу “Міжнародна значимість Європейського наукового простору” [1] та Деклараціями Європейської Асоціації Університетів (ЄАУ), прийнятими в Саламанці (2001) [2], Граці (2003) [3], Глазго (2005) [4] та Брюсселі (2007) [5], можлива тільки за умов використання, зміцнення і концентрації інтелектуального, культурного, соціального, наукового та технологічного потенціалів всього освітянського простору України та ближніх сусідів.

Ще на початку ХІХ століття відомий німецький учений і громадський діяч Вільгельм фон Гумбольдт запропонував відмовитися від концепції університету як лише навчального центру і депозитарію знань і перейти до концепції “єдність навчання і наукових досліджень”, об'єднавши в інституціональних рамках університету ці дві функції. Але при цьому необхідно враховувати тонку кореляцію балансу між фундаментальною та прикладною наукою, оскільки між ними стираються певні грані. В Європі прийнятий новий об'єднуючий термін “frontier research” – передова наука, тобто наука, яка

розвивається в університетах і допомагає розвитку та залученню інновацій. Це один з найбільш ефективних шляхів розв'язання парадигми “суспільство – наука”. При цьому суть питання полягає в тому, що суспільство повинно бути впевненим: основний вклад у розвиток суспільства вносять не політики, не економісти, не представники органів влади чи корумповані елементи, а університети, які готують студентів з потужним культурним, освітнім і науковим потенціалом, залишаючись лідерами в галузі науки та інновацій [6, с.29].

Якість вищої освіти, безумовно, є основою для створення Європейського простору вищої освіти. На сьогодні практично всі країни вжили відповідних заходів для запровадження системи забезпечення якості, що базується на критеріях, визначених у Берлінському комюніке, і передбачають широку співпрацю. Проте все ще нагальним є досягнення більш вагомого прогресу, зокрема в тому, що стосується участі студентів та міжнародної співпраці. На сьогодні в Україні розроблено план з поліпшення та адаптації національної системи забезпечення якості вищої освіти відповідно до стандартів та норм Європейської мережі забезпечення якості освіти [11, с.1].

Визначальною ознакою сучасної освітньої парадигми є стійка тенденція до інтернаціоналізації та міжнародної інтеграції. На фоні поглиблення і диверсифікованості міжнародних освітніх зв'язків відбувається глобалізація взаємозалежності національних освітніх систем. Створені передумови для побудови спільного європейського освітнього простору при збереженні особливостей і досягнень національних освітніх систем, використання унікального наукового та освітнього потенціалу, накопиченого провідними університетами світу. Розвинені країни посилюють конкурентну боротьбу за лідерство у світовій системі освіти, що в сучасному суспільстві є одним з найбільш ефективних інструментів впливу на міжнародні події.

Вибір пріоритетів освітньої політики в Україні зумовлений, передусім, такими чинниками. По-перше, активними процесами глобалізації, що передбачають не лише нове облаштування політики, економіки, культури,

освіти, але і високий ступінь інтернаціоналізації, внаслідок чого спостерігається тісне поєднання різних національних систем освіти. В таких умовах фундаментальні та професійні знання стають реальним товаром. По-друге, активним залученням особи та її роллю в соціумі, використанням особистісного фактору в структурі економіки, тобто гуманітаризацією освіти. Провідну роль при цьому відіграють забезпечення академічної мобільності учасників освітньо-наукового простору – студентів, академічного й адміністративного персоналу. Важливе значення також має освоєння сучасних освітніх технологій, розроблення та засвоєння курсу на структурні зміни і оновлений зміст якості освіти. Принагідно зазначимо, що інновації в освіті є важливим способом її адаптації до соціально-економічних умов, що змінюються. Виходячи з того, що Україна є учасником світових інтеграційних процесів і для підвищення ефективності системи освіти, з боку держави необхідно активно керувати інноваційними процесами в цій галузі. Так, зокрема, в освітньому процесі можуть реалізовуватися всі основні види інновацій: технологічні, продуктові й управлінські [10, с.11].

Для забезпечення якості навчання на рівні вищого навчального закладу необхідно: – створити систему забезпечення якості навчального процесу, яка включає формування навчальних планів та програм, зорієнтованих на кредитно-модульну систему організації навчального процесу; оптимізацію співвідношення видів занять; аудиту та самоатестації, впровадження дистанційної форми та інформаційних технологій; – удосконалити систему оцінювання знань, ввести рейтингову систему на основі єдиних вимог до змісту модулів та їх визнання науковою спільнотою; – організувати спеціальну службу моніторингу, а з часом – впровадити систему управління навчальним процесом на основі якості, наявність і ефективність роботи якої включити до критеріїв оцінки під час акредитації ВНЗ. Виходячи з аналізу світового і вітчизняного досвіду, всі засоби забезпечення якості вищої освіти можна також розділити на внутрішні та зовнішні. Реалізація основних принципів дотримання якості освіти дає можливість оптимізувати планування, більш ефективно перерозподіляти

ресурси, концентрувати увагу органів державного управління на структурних підрозділах ВНЗ, визначати додаткові стратегічні цілі, а головне – систематично оцінювати результати діяльності кожного конкретного викладача, кафедри, наукової лабораторії, факультету, вищого навчального закладу [11, с. 1-3].

Забезпечення умов для розширення мобільності для України є одним із найважливіших завдань її інтеграції до Болонського процесу. Це стосується як студентів, так і викладачів вищих навчальних закладів України. Значно сприяє мобільності й вивчення європейських мов широким загалом українців на різноманітних мовних курсах як в Україні, так і в європейських країнах [7, с. 7-21]. Проте в системі вищої освіти України є проблеми, які перешкоджають мобільності студентів і викладачів. Серед них – слабка підготовка з іноземних мов у школі та вищому навчальному закладі, візовий режим, різні рівні життя населення України та країн Європи [9, с. 254]. Мобільності студентів університету сприяє введення факультативних курсів з різних іноземних мов та вивчення іноземних мов на ряді спеціальностях протягом всього періоду навчання.

Приєднання до Болонського процесу та й безпосередні внутрішні інтереси потребують суттєвого збільшення ролі університетської науки [9, с. 381-384]. Тому важливою складовою входження до єдиного європейського простору має бути пошук традиційних та нетрадиційних джерел фінансування науково-дослідної роботи у вищих навчальних закладах, оскільки сьгоднішні недоліки в науковій роботі викладача – це його завтрашні провали в педагогічній діяльності [8, с.78-83]. Оскільки принципи Болонського процесу заохочують можливість вибору курсів, викладачі опиняються в умовах конкуренції: вони повинні зробити свої курси привабливими для студента. Залучення студентів до власних дослідницьких результатів дає значно більше, ніж переказування підручника. Розвиток Болонського процесу привів до появи тезису про перетворення загальноєвропейського освітнього простору в загальноєвропейський освітній та дослідницький простір.

Отже, в Україні, перш за все, потрібні прозорі та зрозумілі всім методології контролю якості освіти. Приєднання України до Болонського процесу припускає здійснення ряду структурних змін вітчизняної системи освіти, спрямованих на реалізацію основного змісту Болонської декларації – приведення національної системи освіти у відповідність із єдиним прийнятим стандартом. Освіта в Україні починає набувати форм, заданих Болонським рухом. Болонський процес, таким чином, здобуває рис певного орієнтира, а в деяких інтерпретаційних схемах – і еталону, на який повинна рівнятися українська вища школа.

Список використаних джерел

1. Communication from the Commission “The International Dimension of the European Research Area. Режим доступу: <http://www.cordis.lu/rtd2992/fp-debate/cec.htm#proposal>
2. The Bologna Process and the European Higher Education Area// Salamanca Convention 2001. – EUA Geneve. – <http://www.unige.ch/eu>
3. Forward from Berlin: the Role of the Universities // Graz Declaration 2003. – EUA Geneve. – <http://www.unige.ch/eua>
4. Сильные университеты для сильной Европы // Декларация Европейской ассоциации университетов. – Глазго, 2005.
5. Университеты Европы после 2010 года: многообразие при единстве целей// Лиссабонская декларация. – Европейская ассоциация университетов. – Брюссель, 2007.
6. Ващук Ф.Г. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія / За заг. ред. Ф.Г. Ващука. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 560 с. – (Серія “Євроінтеграція: український вимір”; Вип. 16).
7. Грубінко В.Д. Індивідуальна та самостійна робота студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу // Основні засади розвитку вищої освіти України / За ред. С.М. Ніколаєнка. Упор.: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – Ч. 3. – С. 7-21.

8. Колот А.М. Реалізація основних принципів Болонської декларації при підготовці фахівців економічного профілю // Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Документи і матеріали / Упор.: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2004. – Травень-грудень. – Ч. 2 – С. 78-83.

9. Кремень В.Г. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

10. Остапчук В.М. Механізми держуправління безперервною освітою в Україні. – Автореф. дис. на здобуття канд. наук з держ. управління. – 25.00.02. Донецьк. – 2006. – 19 с.;

11. Садковий В. П. Державні механізми стандартизації в галузі професійної освіти як запорука якості підготовки фахівців [Електронний ресурс] / В. П. Садковий // Держава та регіони. Сер. : Державне управління. – 2013. – № 3. – С.6-7. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drdu_2013_3_17